

Fra ide til virkelighed

Pedersen, Janni Hales; Moustsen, Vivi; Hansen, Christian Fink

Published in:
moMentum+

Publication date:
2014

Document version
Tidlig version også kaldet pre-print

Citation for published version (APA):
Pedersen, J. H., Moustsen, V., & Hansen, C. F. (2014). Fra ide til virkelighed. *moMentum+*, (2), 10-13.

moMentum+

JA OG DM TEMA

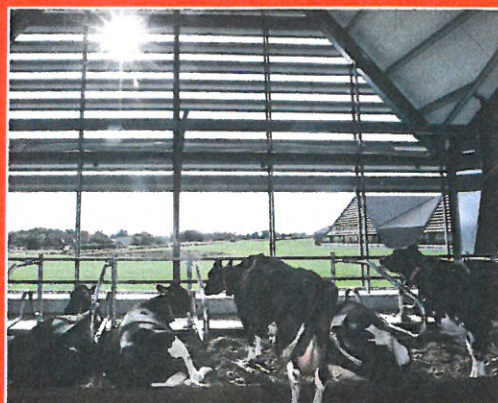
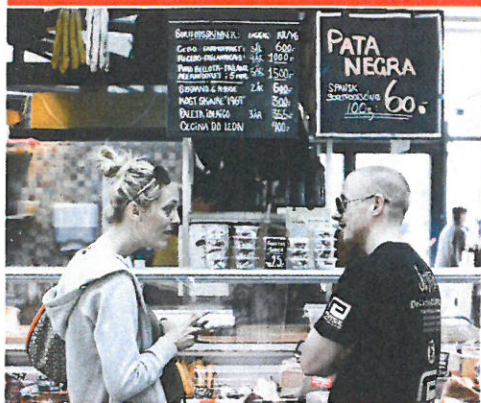
NR. 2 • MAJ 2014

Velfærd – fornuft eller for dyr?

moMentum+ er det naturvidenskabelige temamagasin henvendt til jordbrugsakademikere og DMs cand.scient. medlemmer.
Magasinet's mål er at højne den faglige debat inden for natur, miljø og teknik

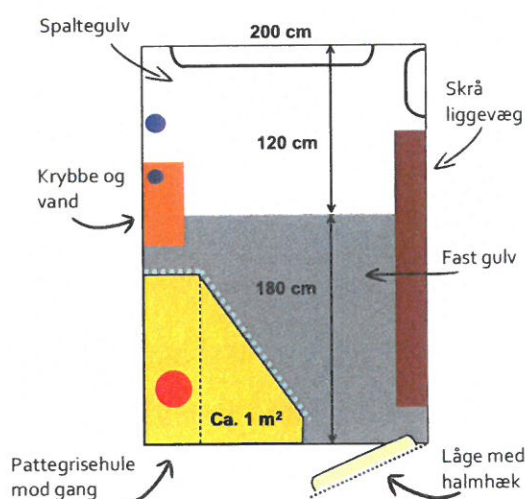
INDHOLD

- 4 Sund fornuft og god forretning**
Af Dan Jørgensen
- 6 Markedsbaseret dyrevelfærd**
Af Tove Christensen
- 10 Fra idé til virkelighed**
Af Janni Hales, Vivi Moustsen og Christian F. Hansen
- 14 Dyrevelfærd og god produktionsøkonomi**
Af Gitte Grønbæk
- 18 Teknologi, udvikling og potentialer**
Af Cécile Cornou
- 22 Den sidste rejse**
Af Mette S. Herskin
- 27 Protein og aminosyrer til den danske so**
Af Anja V. Hansen, Thomas S. Bruun og Christian F. Hansen
- 31 Kan månegrisen tage et tigerspring?**
Af Hanne Damgaard Poulsen
- 35 Redaktionens klumme**
Af Mikael B. Hansen

Fra ide til virkelighed

Forskere fra flere institutioner er gået sammen om at udvikle en konkurrencedygtig faresti. Samarbejdet resulterede i SWAP-stien, som er designet efter, at soen skal være løs det meste af tiden

Figur 1. Illustration af Fri Faring sti (FF-sti) hvor soen er løs hele tiden.

Den dominerende form for opstaldning til søer og pattegrise er i dag en kassesti med en fareboks. Opmærksomheden omkring og interessen for dyrevelfærd er imidlertid voksende, og deraf kommer også en stigende interesse for løse søer i farestalden.

Antallet af danske søer, der går i løsdrift i farestalden, er i øjeblikket støt stigende, og snart går der lige så mange i indendørs løsdrift, som der er økologiske og på friland. I løbet af de næste år forventes det, at endnu flere konventionelle svinebesætninger skiller sig af med de traditionelle farebokse og etablerer løsdriftsstier i farestalden.

Industrien har selv sat et mål om, at ti pct. af alle danske søer skal være løse i farestalden i 2021. Dette er imidlertid ikke nogen nem målsætning, uanset at der er politiske opbakning til flere løse søer i farestaldene. Samtidig er der nemlig stor politisk fokus på at reducere antallet af døde pattegrise i Danmark - som fødevareministeren også nævner i dette temamagasin - og løse søer i farestalden vil alt andet lige medføre en højere pattegrisedødelighed.

På samme tid er løsdrift i farestalden forbundet med øgede investeringer, og det har indtil videre ikke været muligt for producenterne at få en højere pris for grise, der er født i løsdrift. Derfor er det svært at få løsdrift og mere dyrevelfærd til at harmonere med at være konkurrencedygtig og kunne producere på et højt niveau, og konkurrencekraft er altafgørende for dansk svineproduktion, da hovedparten af det danske svinekød eksporteres til lande, der har begrænset fokus på dyrevelfærd.

FOTO: JANNI HALES

FF-stien. Soen har et pulsbælte om brystet som en del af et forsøg.

Start forfra

Den danske tilgang til løsdrift i farestalden har været at starte forfra. Først og fremmest at identificere hvilke behov soen, pattegrisene og personalet havde, og dernæst undersøge hvilket stidesign, der ville opfylde alle disse behov.

Dette var formålet i et fireårigt projekt, der involverede forskere fra Aarhus Universitet, repræsentanter fra dyrevelfærdsorganisationer, bygge- og inventarbranchen samt Videncenter for Svineproduktion (VSP). Resultatet blev en FF-sti (Fri Faring, se figur 1).

I FF-stien kunne en del af søerne producere på samme høje niveau som søer i kassestier med meget lav pattegrisedødelighed. Der var dog stadig en del af kuldene ved de løse søer, hvor pattegrisedødeligheden var for høj.

En række forsøg viste efterfølgende, at det primært var i løbet af de første fire dage af pattegrisenes liv, at der var øget dødelighed i løsdriftsstierne. FF-stien opfyldte således mange af de behov, den skulle, men produktiviteten var for ustabil, og stien var derfor ikke konkurrencedygtig endnu.

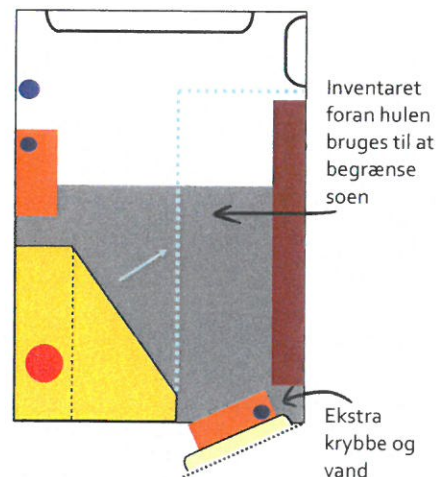
SWAP

VSP og Institut for Produktionsdyr og Heste, Københavns Universitet (IPH) gik sammen om at prøve at løse denne udfordring, og det samarbejde resulterede i SWAP-stien (figur 2).

SWAP står for Sow Welfare And Piglet protection, og stien bygger på princippet »Start With A Pen«.

Det går ud på, at stien er designet efter, at soen skal være løs det meste af tiden, men med mulighed for kortvarig brug af boks. I modsætning til stier indrettet til en so i boks, som så kunne lukkes op.

SWAP-stien er en FF-sti, hvor inventaret foran hulen kan foldes ud og bruges som boksvinge, mens liggevæggen i stien fungerer som den anden halvdel af boksen. På den måde kan soen lukkes i boks i de få dage efter faring, hvor risikoen for ihjel lægning af pattegrisene er størst.

Figur 2. Illustration af SWAP-stien. SWAP står for Sow Welfare And Piglet protection.

SWAP-stien hvor soen kan opstaldes i boks i få dage efter føring.

Fordele for soen:

- Bevægelsesfrihed
- Mulighed for redebygning
- Støtte i lægge-sig situationerne

Fordele for pattegrisene:

- Uhindret adgang til yveret
- Passende hulemiljø
- Reduceret spredning af infektion mellem stier

Fordele for personalet:

- Hurtigt og nemt tilsyn med pattegrisene
- Nem opretholdelse af god hygiejne
- Nem tildeling af redebygningsmateriale

Det er essentielt, at udgangspunktet er en løsdriftssti, hvori muligheden for brug af boks er indarbejdet, og ikke en traditionel fareboks, der åbnes, da denne stitype ikke er designet til løse søer.

En boks er designet til at begrænse soens bevægelsesfrihed, men i forhold til at øge pattegriseoverlevelsen er det kun nødvendigt at begrænse soen nogle få dage. Stidesignet bør altså være baseret på design til løsdrift og tilpasset, så der er mulighed for brug af boks, når og hvis det er nødvendigt.

SWAP i Australien

I samarbejde med VSP gennemfører IPH et ph.d.-projekt (1), der skal undersøge, hvordan brug af boks i de første dage efter faring påvirker soen og pattegrisene. I projektet undersøges bl.a. pattegriseoverlevelsen og stressniveauet hos søer, der er i boks i forhold til søer, der er løse, med det formål at finde et kompromis mellem reduceret sovefærd og øget pattegriseoverlevelse.

Der er etableret FF- og SWAP-stier i en besætning med 1.250 søer, og alle forsøg gennemføres under normale besætningsforhold og rutiner. Derudover er der i samarbejde med Australiens største svineproducent, Rivalea, etableret SWAP-stier i Australien, som bl.a. skal bruges i et samarbejdsprojekt mellem Rivalea, IPH og VSP.

Projektet har fokus på pattegriseoverlevelse og pattegrisenes brug af hule i de varme perioder, hvor de danske erfaringer er, at pattegrisedødeligheden stiger. Grundet vejrforholdene i Danmark er dette dog vanskeligt at undersøge her, men hos Rivalea, hvor der er mange flere varme dage og perioder, er mulighederne bedre.

Hønen eller ægget

Udvikling af løsdrift i farestalden har i høj grad været præget af »hønen eller ægget« problematikker. På den ene side er der få producenter, fordi der ikke er noget marked til at betale de ekstra omkostninger, som er forbundet med løsdrift. På den anden side er der ikke noget marked, fordi der kun produceres en begrænset mængde grise.

Ligeledes er der en udfordring i, at der er begrænset viden og erfaringer med at holde moderne højproduktive søer i løsdrift under faring og laktation, og derfor er mange tilbageholdende overfor at investere store summer i disse systemer.

Omvendt er det ikke muligt at gøre sig flere erfaringer og fortsætte udviklingen af stidesign og management, hvis ikke der bliver investeret i løsdriftssystemer. Det lader dog til, at der er en stigende interesse i produkter, der fokuserer på dyrevelfærd.

En milepæl blev nået i oktober 2013, da Tican, Danish Crown, Dyrenes Venner samt Landbrug & Fødevarer, Svineproduktion underskrev en aftale om den nye Velfærdsgris. For at være Velfærdsgris skal søer og grise gå løse hele livet, grisene må ikke halekuperes, og alle grise skal have adgang til halm 24 timer i døgnet.

At der derudover er politisk og økonomisk støtte til at fortsætte den positive udvikling, der allerede er i gang inden for løsdriftssystemer i farestalden, vil forhåbentlig bidrage til at udvikle svineproduktionen i en retning, hvor dyrevelfærd og konkurrencekraft går hånd i hånd.

Det er måske nok kun et nicheprodukt endnu, men markedet åbner sig, og dermed er der også en fremtid for de løse søer i farestalden.

Kilde:

1. www.iph.ku.dk/forskning/produktion-og-sundhed/projekter/ny-faresti

Janni Hales er ph.d.-studerende ved Institut for Produktionsdyr og Heste, KU, og Christian Fink Hansen er lektor ved samme institut. Vivi Moustsen er chefforsker ved Videncenter for Svineproduktion.

+ Der er begrænset viden og erfaringer med at holde moderne højproduktive søer i løsdrift under faring og laktation, og derfor er mange tilbageholdende overfor at investere store summer i disse systemer